

N:o 26.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 Febr. 1886, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet.

Från Andra Kammaren har Lag-Utskottet fått emottaga tre särskilda inom nämnda Kammare afgifna motioner, N:is 64, 121 och 123, i hvilka föreslås ändringar i 11 § af Förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862; hvarjemte i en af dessa motioner påyrkas ändring jemväl i 13 § af samma förordning. Motionerna hafva afgifvits af Herrar *J. P. Nilsson* i Kägglå, *J. Nydahl* och *N. Wallmark*, med hvilken sistnämnde Herr *J. E. Wikstén* instämt.

Utskottet anser sig böra först yttra sig i ett sammanhang öfver de af alla tre motionärerne föreslagna ändringar i 11 § af nämnda förordning och derefter särskildt om Herr Wallmarks förslag, i hvad det afser ändring af förordningens 13 §.

I den första af dessa motioner yttrar Herr *J. P. Nilsson*: Under föregående årens riksdagar hade alltid förslag blifvit framställda om ändring i den kommunala rösträtten på landet. — Lag-Utskottet hade under de senare åren i denna fråga visat ett tillmötesgående, som äfven af Andra Kammaren omfattats, men frågan hade ännu ej vunnit sin lösning af den orsak, att Första Kammaren alltid besvarat densamma med ett bleklagdt »nej». — Emellertid ansåge motionären denna fråga vara af så stor vikt, att den aldrig kunde förfalla, förr än den på ett eller annat sätt blifvit löst; med anledning hvaraf motionären på grund af de motiv, han i sin vid 1882 års riksdag väckta motion anfört, föreslår, det Riksdagen för sin del ville besluta, att § 11 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet måtte få den förändrade

lydelse, att röstvärdet skall beräknas efter det enhvar åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som motsvarar en tjugondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, och ej i något fall för mer än 1,000 röster.

Herr Nydahl åter anför: Frågan om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet vore en fråga på dagordningen. Den hade allt sedan det nya representationsskickets införande förevarit vid i det närmaste hvart enda lagtima riksmöte, och ingen kunde väl heller föreställa sig, att den skulle från dagordningen aflägsnas, förrän hon vunnit en lösning, som något så när motsvarade det allmänna rättsmedvetandet. — Denna fråga hörde visserligen till dem, om hvilka man plägade säga, att de äro utdebatterade, men det syntes dock icke vara ur vägen att med några ord pröfva halten af de vanligaste invändningarna mot det ifrågavarande reformförslaget. — Lika rättvist, menade man, som det vore, att en hvar finge rösta efter som han betalade, lika orättvist och obilligt skulle det vara, om de, som endast hade att betala en obetydligare del af de kommunala utskylderna, skulle tillåtas beskatta dem, som må hända betalade den ojämförligt största delen af dessa utskylder. — Mot detta resonnement behöfde endast erinras, att de kommunala angelägenheterna icke vore inskränkta till frågor om inkomster och utgifter, utan att de jemväl omfattade en hel del andliga intressen; att, äfven när det vore fråga om utgifter, det ingalunda vore säkert, att den, som haft mest att säga, när en utgift beslutits, också komme att betala den drygaste delen (eller ens någon del alls) af denna utgift, i synnerhet när den vore bestämd att utgå under en längre följd af år; att farhågan, att de små fyrktalsegarne skulle komma att beskatta de stora, stode i den uppenbaraste motsats till all erfarenhet, enligt hvilken det tvärt om alltid vore de små fyrktalsegarne, som visade den minsta benägenheten att lägga bördor på kommunen, bördor, som onekligen städse kändes jemförelsevis mera tryckande af de små än af de stora skattdragarne; och att man derför mycket väl kunde vända om satsen och säga, att det vore olämpligt och obilligt, att de, som med lätthet och utan verklig afsaknad kunde betala sina skatter, enligt den nu gällande ordningen finge bestämma äfven deras skattebidrag, för hvilkas ekonomi skatterna spelade en icke oviktig roll. — Snarare skulle man mot den föreslagna förändringen kunna invända — och denna invändning hade ej heller uteblifvit — att de små fyrktalsegarne skulle, om de finge ett öfvervägande inflytande inom kommunerna, ofta komma att motsätta sig utgifter till välbetänkta och allmännyttiga ändamål. — Men trodde man då mera på penningens än på det upplysta vettets

makt? Visserligen skulle följden af en verklig effektiv begränsning af den kommunala rösträtten varda den, att de, som förut kunnat genom voterings maktsspråk genomdrifva sin vilja, skulle för främjande af sina afsigter se sig föranlåtne att sätta sig i närmare beröring med öfriga röstberättigade samt söka på öfvertygelsens väg verka för sin sak; men på den vägen skulle — derom borde man icke tvifla — de bildade och insigtsfulle i längden uträtta vida mera, än som ensamt med den höga rösträttens hjälp vore möjligt. — Det hade ofta framhållits, att innehafvarne af den höga rösträtten icke i allmänhet kunde sägas hafva missbrukat sin makt, och att den äskade förändringen därför vore mindre nödvändig; och ett sådant påstående vore mycket lätt att göra, ty det vore ju enligt sakens natur i de flesta fall omöjligt att bevisa, när ett sådant missbruk egt rum, enär många torde mena, att det här aldrig kunde vara tal om ett maktmissbruk, hade blott beslutet tillkommit med iakttagande af laga former och utan kränkning af den enskildes rätt. Sanningen till heders måste likväl och med nöje erkännas, att flerstädes inom vårt land de stora fyrktalsegarne aldrig, åtminstone i regeln, gjorde bruk af sin höga rösträtt; men det vore dock kränkande och förödmjukande för den tänkande och sjelfständige, men föga bemedlade mannen att veta, det han endast af den mäktiges gunst och nåd kan göra sin mening gällande i frågor, som ofta nog torde ligga honom lika mycket som den andre om hjertat, och det måste väl erkännas, att lagstiftningen borde gå i den riktning, att sjelfva möjligheten till missbruk så vidt görligt vore förebyggdes. En påtaglig och i ögonen fallande brist på kommunalt intresse och lif inom de kommuner, der rösträtten är alltför ojemnt fördelad, vore ock den beklagliga frukten af det närvarande förhållandet. — Naturligtvis hade man icke försummat att emot den ifrågavarande begränsningen framhålla, att gränsen alltid måste blifva en godtycklig. Men så framt icke mot förmodan de, som här ryggade tillbaka för det godtyckliga, hoppades att för all framtid få behålla det nuvarande systemet eller i vidrigt fall önskade se detsamma utan öfvergångsbestämmelser med ens utbytt mot det rakt motsatta systemet — rösträtt efter hufvudtal — så måste de ju förr eller senare bereda sig på en begränsning, som, om den såsom sig borde finge bestämmas af hänsyn till hvad rätt och billigt vore, icke borde genom sin godtycklighet blifva mera afskräckande än alla andra i mer eller mindre mån godtyckliga bestämmelser, som vore snart sagdt vid all lagstiftning oundvikliga. — Slutligen hade man anfört — och detta vore tvifvels utan det egentliga skälet till motståndet — att den föreslagna reformen skulle leda till en förändring i Första Kammarens

sammansättning. Ehuru det på goda grunder kunde antagas, att en sådan farhåga är alldeles obefogad, ville motionären likväl söka att undvika denna stötesten genom att föreslå, att vid val af landstingsmän eller deras valmän rösträtt fortfarande skall utöfvas efter hela fyrktalet, hvilket motionären ansåge sig så mycket hellre kunna göra, som enligt hans förmenande missnöjet med den nu gällande kommunala rösträtten på landet vore vida mindre af politisk än af kommunal art. — Att vid den ifrågavarande begränsningen träffa den lämpligaste gränsen vore naturligtvis ingen lätt sak, i synnerhet som gränsen väl egentligen borde sättas något olika både i afseende på skilda skatteföremål och i afseende på olika röstberättigade, enär det ju vore tydligt, att t. ex. jordegarens intressen måste, på grund af beskaffenheten hos hans produktionsmedel, i allmänhet vara mera fast och varaktigt förbundna med den kommuns intressen, hvilken han tillhör, än andra röstberättigades, äfven som att man måste i allmänhet förutsätta ett större intresse för kommunens angelägenheter hos den, som röstar för egen förmögenhet, än hos den, som på en längre eller kortare, ofta mycket oviss tid utöfvar rösträtt för andras egendom. Då det emellertid vore för sakens framgång vanskligt att föreslå allt för många bestämmelser, som för öfrigt möjligen kunde komma att vid tillämpningen erbjuda mer eller mindre stora svårigheter, så hade motionären ansett sig böra inskränka sig till att föreslå, att Riksdagen ville för sin del besluta, att § 11 i Kongl. förordningen den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet måtte få den förändrade lydelse, att röstvärdet skall beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal; dock må vid beslut om utgifter, som skola utgå för längre tid än 2 år, äfven som vid alla val, utom vid val af landstingsmän eller deras valmän, ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som motsvara en femtiondedel af kommunens hela fyrktal efter fyrktalslängden.

I afseende å ändring af 11 § i omförmälda förordning yttrar slutligen Herr Wallmark: Den i nämnda paragraf stadgade röstgrund föranledde den stora betänkligheten, att uti en stor del kommuner en enda röstegande vore egare af öfver halfva kommunens röstetal och sålunda ensam egde beslutanderätt i kommunalstämman. Lätt kunde inses, huru oegentligt detta förhållande vore, då i närvarande tid folket började vara intresserad af att delta i kommunala angelägenheter. Det syntes därför vara med rättvisa och billighet förenadt, att berörda röstgrund i enlighet med Lag-Utskottets förslag år 1884 (N:o 28) så förändrades, att den enstyrelse, som kunde ega rum för det närvarande, för framtiden måtte komma att upphöra; och föreslår motionären, det

Riksdagen måtte för sin del besluta, att ofvanberörda förordnings 11 § skall erhålla följande lydelse:

»§ 11. Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal, dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, eller i något fall för högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkommer öfriga röstegande. Uppkommer vid sådan beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.»

Alla motionärerne önska sålunda ändring i 11 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet i den riktning, att genom införande af en tilläggbestämmelse i denna paragraf må förekommas, att en person på grund af ett öfvervägande fyrktal kan ensam utöfva kommunens beslutanderätt. Bestämmelsen formuleras af motionärerne något olika. Herr J. P. Nilsson föreslår, att ej någon må utöfva rösträtt för större antal röster, än som motsvarar en tjugonedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, och ej i något fall för mer än 1,000 röster. Herr Wallmark åter föreslår röstmaximum till en tiondedel af kommunens hela röstetal, med tillägg att rösträtt ej i något fall må utöfvas för högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkommer öfrige röstegande; hvaremot Herr Nydahl vill nedsätta röstmaximum ända till en femtiondedel af kommunens hela röstetal, dock endast vid beslut om utgifter, som skola utgå för längre tid än 2 år, äfvensom vid alla val, utom vid val af landstingsmän eller deras valmän.

Lag-Utskottet har, såsom motionärerne äfven erinrat, vid åtskilliga tillfällen haft att yttra sig öfver förslag i förevarande ämne, senast vid 1885 års riksdag, då Utskottet, i anledning af Herr J. P. Nilssons då väckta motion, anförde:

»I den föreliggande frågan hyser Utskottet fortfarande samma åsigter, som äro uttalade i dess utlåtanden N:o 22 vid 1881 års riksdag, N:o 52 vid 1882 års riksdag samt N:o 28 vid 1884 års riksdag.

Utskottet erinrade då, huru som kommunallagarnas ändamål, enligt deras eget uttalande, vore, att kommuns medlemmar skulle ega att sjelfve efter de uti dessa lagar lemnade närmare bestämmelser vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, men huru som, på det att denna till grund för hela kommunallagstiftningen liggende tanke måtte i alla landskommuner också blifva en verklighet, förändrade bestämmelser rörande röstvärdet emellertid vore erforderliga.

Beträffande röstvärdet innehölle förordningen om kommunalstyrelse på landet för det närvarande endast den regel, att röstvärdet beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal. Hur enkel och naturlig den sålunda gifna regeln än syntes, verkade den dock på olika orter efter olika förhållanden helt olika och icke alltid på det mest nöjaktiga sätt. Så innehade enligt Statistiska centralbyråns berättelser rörande den kommunala rösträtten år 1871* uti 54 af rikets 2,354 landskommuner en röstegande öfver hälften af hela fyrktalet, högsta fyrktalet på en person utgjorde uti 360 öfver $\frac{1}{4} - \frac{1}{2}$, uti 1,026 öfver $\frac{1}{10} - \frac{1}{4}$, allt af hela fyrktalet; och, hvad beträffade antalet personer, som innehade visst fyrktal öfver $\frac{1}{10}$ af hela kommunens, innehade 54 öfver hälften, 378 öfver $\frac{1}{4} - \frac{1}{2}$, 1,697 öfver $\frac{1}{10} - \frac{1}{4}$, om hvilka förhållanden närmare upplysningar kunde inhemtas af den tabell, som funnes bifogad Lag-Utskottets utlåtande N:o 35 vid 1878 års riksdag. Förhållandena torde under tiden sedan dess icke, åtminstone proportionsvis mellan olika grupper af röstegande, hafva undergått någon väsentlig förändring.

Det vore uppenbart, att någon kommunal sjelfstyrelse icke alls förefunnes inom de 54 kommuner, hvarest en enda person ensam kunde utöfva kommunens beslutanderätt, d. v. s. efter behag, blott laga former iakttoges, beskatta öfrige kommunalmedlemmar och utse desse att såsom kommunala förtroendemän vårda angelägenheter, som hufvudsakligen vore hans egna, under det han sjelf kunde undandraga sig hvarje personligt kommunalt uppdrag. Att i en stor mängd andra kommuner sjelfstyrelsen vore i större eller mindre grad kringskuren, visade de anförda statistiska uppgifterna.

Man borde ock kunna antaga, att, derest, vid utarbetandet af 1862 års kommunalförordning för landet, de statistiska uppgifter rörande förhållandena i landskommunerna, en senare tid lemnat, funnits att tillgå, någon begränsning uppåt uti rösträtten ock blifvit stadgad. Att upphäfva en kommunalmedlems obegränsade rätt att för alla öfrige medlemmar af kommunen ensam besluta vore endast en gärd af rättvisa samt ett vilkor för tillämpningen af begreppet kommunal sjelfstyrelse; och för en lindrig begränsning af de högsta röstetalen äfven i öfrigt syntes billighetsskäl tala. Hvad beträffade siffran för det relativa röstmaximum, som lämpligen borde bestämmas, syntes af de tabeller, som blifvit af särskilde ledamöter inom Utskottet utarbetade och utlåtandet bifogade, framgå, att genom bestämmande af detta maximum till en tiondedel af kommunens hela röstetal de öfverklagade missförhållandena

* Några färskare statistiska uppgifter i ämnet föreligga icke.

kunde i allmänhet afhjelpas. För de kommuner, hvarest detta maximum icke skulle upphäffa en enda röstegandes samtliga öfrige röstegandes samfälda röstetal öfvervägande rösträtt, hade ansetts nödigt föreslå det tillägg, att ingen finge i något fall utöfva rösträtt för högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkomme öfrige röstegande.

De skäl, på hvilka Utskottet sålunda förut grundat sitt tillstyrkande af en begränsning i den kommunala rösträtten på landet, synas Utskottet fortfarande ega giltighet. Utskottet vill nu ytterligare, i likhet med hvad Utskottet gjorde vid 1882 och 1884 års riksdag, erinra, att, då ledamöter i bevillningsberedningarna och i taxeringsnämnderna omedelbart, samt ledamöter i pröfningsnämnderna medelbart, utses å kommunalstämma, i sådana kommuner, der beslutanderätten utöfvas af en enda eller några få personer, desse kunna erhålla ett i Utskottets tanke obehörigt inflytande äfven å beskattningen. Vidare torde i allmänhet de olägenheter, till hvilkas afhjelpande den nämnda begränsningen i rösträtten ansetts nödig, på senaste åren hafva oftare än förut framträdt, i det att nu mera flerstädes å landsbygden bildas stora bolag för industriel rörelse, hvarigenom det lätteligen kan inträffa, att en enda person inom kommunen kan, såsom representant för bolaget, erhålla ett röstetal, hvars storlek tillåter honom att blifva den allena beslutande i kommunens angelägenheter eller åtminstone derå utöfva ett allt för stort inflytande.

Såsom en omständighet, hvilken i viss mån tjänar till stöd för Utskottets mening, vill Utskottet meddela, att uti *Finland*, hvars samhällsförhållanden i flera afseenden, och särskildt rörande kommunalväsendet, ega likhet med dem, som förekomma i vårt land, på grund af förordningen angående kommunalförvaltningen på landet den 6 Februari 1865, ett relativt maximum af en sjettedel af de vid stämman närvarandes sammanlagda röstbelopp är stadgadt i fråga om rösträtts utöfvande vare sig för egen del eller å annans vägnar.»

Med åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, och då Utskottet finner de ofvan anmärkta olägenheterna åtminstone för det närvarande till det väsentligaste kunna afhjelpas derigenom, att medelst ett stadgande i § 11 af förordningen om kommunalstyrelse på landet den kommunala rösträtten derstädes begränsas genom ett röstmaximum af en tiondedel af kommunens hela röstetal, med tillägg att ej någon må utöfva rösträtt för högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkommer öfrige röstegande, hvilken ändring i § 11 i förordningen föranleder ändring äfven beträffande den i § 59 mom. 2 förekommande hänvisning, får Utskottet, med anledning af motionerna, hemställa,

1) att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Förordning

angående ändrad lydelse af §§ 11 och 59 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Häri genom förordnas, att § 11 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862, sådan nämnda § lyder i Kongl. kungörelsen den 8 September 1868, samt § 59 i samma förordning, sådan denna § lyder i Kongl. kungörelsen den 17 Mars 1882, skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 11

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster än som svarar mot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, eller i något fall för högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkommer öfrige röstegande. Uppkommer vid sådan beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.

§ 59.

Kommunalnämnden skall verkställa fyrktalssättningen och deröfver upprätta en längd, upptagande, särskildt för hvarje skattskyldig och i särskilda kolumner: för i mantal satt jord, för jordbruksfastighet utan mantal och för annan fastighet debiterad bevillning enligt Art. II i bevillningsstadgan (eller, der bevillning ej utgår, det belopp, som, uträknadt efter taxeringsvärdet, mot sådan bevillning svarar); för öfriga beskattningsföremål debiterad enahanda bevillning; det åsatta fyrktalet för i mantal satt jord; fyrktalet för jordbruksfastighet utan mantal; fyrktalet för annan fastighet; fyrktalet för alla öfriga beskattningsföremål och summan af den skattskyldiges fyrktal; allt på sätt det under litt. A bifogade formulär till fyrktalslängd närmare utvisar.

Denna längd, som ligger till grund för kommunal-
utskyldernas debitering, utgör, med iakttagande af de
bestämmelser och undantag §§ 8, 9 och 11 innehålla,
tillika kommuns röstlängd. I den för anmärkningar
afsedda kolumn antecknas, om och på hvilken grund
i följd af dessa bestämmelser någon i längden upp-
förd skattskyldig icke eger utöfva rösträtt. Längden
upprättas i två exemplar, af hvilka det ena i socken-
stugan anslås och det andra hos kommunalnämnden
förvaras.

*Formulär litt. A.***Fyrktalslängd för**

P e r s o n e r .	F a s t i g h e t e r .
Prosten N. N. Landbonden Sven Persson Lagmannen N. N. Kronofogden N. N. Majoren N. N. Anders Svensson Gästgifvaren N. N. Skomakaren N. N. å Vantinge Torparen Carl Nilsson i Vik Carl Svensson, fjerdingsman Landtbrukaren N. N. o. s. v.	Skrintorp N:o 2, stom $\frac{1}{2}$ mantal, Kyrktomt N:o 1, skatte, 1 mantal Lugnås, N:o 1, pastorsboställe, 1 mantal Normlösa N:o 1, häradshöfdingeboställe, 2 mantal Skrintorp, kronofogdeboställe, 1 $\frac{1}{2}$ mantal Glittringe säteri, 11 mantal, Rofvestad 2 $\frac{1}{2}$ mantal, Ys qvarn Berga, 1 mantal, Rofvestad $\frac{1}{3}$ mantal, Brunby utjord Vantinge gästgifvaregård, 1 mantal Vantinge backstuga Torpet Lugnet Brunby N:o 3, $\frac{1}{48}$ mantal, krono Mora kungsladugård, 1 mantal Summa

Nordbo den 2 December 188 .

På kommunalnämndens vägnar:

N. N.

Ordförande.

Anm. För sådan jordbruksfastighet, för hvilken bevilning ej utgår, uppföres dock i vederbörlig kolumn det belopp, som, uträknadt efter taxeringsvärdet, emot sådan bevilning svarar.

Nordbo socken år 188 .

Bevillning enligt Art. II Bevillningsstadgan								Påfördt fyrktal				Anmärkningar.					
för i mantal satt jord.		för jordbruksfastighet utan mantal		för annan fastighet.		för alla öfriga beskattningsföremål.		för i mantal satt jord.		för jordbruksfastighet utan mantal.			för annan fastighet.		för alla öfriga beskattningsföremål.		Summa.
Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre	Kr.	öre										
13	50	—	—	—	—	16	—	270	—	—	160	430	i konkurstillstånd.				
9	60	—	—	—	—	—	—	192	—	—	—	192					
13	—	—	—	—	—	26	50	260	—	—	265	525					
10	30	—	—	—	—	12	50	206	—	—	125	331					
481	50	—	—	22	—	80	—	9,630	—	220	800	10,650					
12	—	1	60	—	—	—	—	240	32	—	—	272	oguldna kommunalutskylder.				
11	—	—	—	—	—	23	—	220	—	—	230	450					
—	—	—	—	—	80	1	—	—	—	8	10	18					
—	—	—	15	—	—	—	—	—	3	—	—	3					
—	11	—	—	—	—	—	18	3	—	—	2	5					
9	—	—	—	—	—	—	—	180	—	—	—	180	taxeringsvärde 30,000 kr.				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					

Att förestående fyrktalslängd blifvit i kommunalstämma denna dag granskad och godkänd, betygas Nordbo i sockenstugan den 21 December 188 .

N. N.

Stämmans ordförande,

N. N.

N. N.

I 13 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet stadgas bland annat: »Röstegande är berättigad att sin talan och rösträtt i kommunalstämman på annan röstegande öfverlåta, dock må ingen på grund af fullmakt föra talan eller utöfva rösträtt för mer än en röstberättigad.» I denna bestämmelse föreslår Herr Wallmark i senare delen af sin motion ändring och anför i sådant afseende: Denna lagbestämmelse vore till dess förra del både nyttig och nödig, ty derigenom bereddes tillfälle för de i kommunalstämman röstberättigade, som vore aflägst boende från kyrka och tingshus eller eljest förhindrade till personlig närvaro, att sin talan och rösträtt å annan person öfverlåta, men den senare delen af berörda lagrum, som begränsade rösträttsöfverlåtelsen derhän, att ingen eger på grund af fullmakt föra talan och utöfva rösträtt för mer än en röstberättigad, vore deremot enligt motionärens förmenande hvarken nödig, nyttig eller rättvis och borde därför helt enkelt utgå, ty då det vid alla domstolar i riket vore tillåtet att genom fullmakt sin talan å annan öfverlåta och med oinskränkt rätt för den, som innehade fullmakten, att föra talan för så många som helst, syntes det, som samma praxis borde följas uti skötandet af kommunala angelägenheter. De olägenheter, som af ifrågavarande lagbestämmelse föranleddes, vore många, och att anföra dem alla vore ingen lätt sak, dock borde väl hvar och en inse, att uti vidsträckta kommuner olägenheten deraf blefve störst, exempelvis i byar, belägna en eller flera mil från den plats, der stämman hölles, tvingades menigheten oemotsägligen nu att blifva likgiltig för alla kommunens ärenden, emedan att inställa sig personligen vore förenadt med så stora besvär, och att lemna fullmakt för flere till en person vore icke tillåtligt, och därför förfölle allt intresse för det gemensamma och det finge gå med kommunens angelägenheter hur det kunde. Skulle åter en stämma anses så vigtig, att de röstegande allmänt inställa sig, hvad vunnes dermed i egentlig mening? Jo, trängsel uppstode ofta i rummen, der stämman hålles, förutom andra olägenheter, som ofta förekomma vid sådana större folksamlingar.

På grund af det sålunda anförda föreslår motionären, det Riksdagen måtte för sin del besluta, att ifrågavarande paragraf skall erhålla följande lydelse:

»§ 13. Röstegande är berättigad att sin talan och rösträtt i kommunalstämman på annan röstegande öfverlåta, och skall fullmakten vara antingen skrifven och underskrifven af utställaren samt med dennes sigill försedd, eller ock af honom underskrifven och med två vittens underskrift bestyrkt.»

Den inskränkning, hvars borttagande motionären sålunda förordar, fans icke i det förslag till förordning om kommunalstyrelse på landet, som den 31 Oktober 1859 afgafs af den dertill förordnade komité, men tillades på grund af anmärkningar, som vid 1859—1860 års riksdag framställes. Med tillägget afsågs, enligt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets i ämnet afgifna utlåtande, »förebyggande af de missbruk, hvar till en obegränsad frihet att på grund af fullmakt utöfva rösträtt lätteligen föranleder.»

Lag-Utskottet anser också den föreskrifna inskränkningen vara ur flere synpunkter välbetänkt. Borttagande deraf skulle lätt kunna oinintetgöra de fördelar, som man afsett att vinna genom den föreslagna ändringen i 11 §, och efter all sannolikhet ofta gifva anledning till en skadlig agitation, då det gälde någon fråga af större vikt. Dessutom torde tillvaron af detta stadgande medföra en fördel äfven derutinnan, att det genom att i viss mån försvåra begagnandet af fullmakter bidrager att förmå kommunens samtliga medlemmar till personligt deltagande i förhandlingarna om kommunens angelägenheter.

Då de ofvan antydda fördelarna af stadgandet, enligt Utskottets tanke, åtminstone fullt uppväga de olägenheter, som, på sätt motionären uppgifvit, skulle deraf föranledas, hemställer Utskottet,

2) att Herr Wallmarks motion i hvad den afser ändring af 13 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 Februari 1886.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herrar *Bergström, Claëson, Fröberg, H. M. Ericsson* och *Lundin* mot Utskottets hemställan i första punkten.

Herrar *Stråle* och Grefve *Strömfelt* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.